

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres ref.: 16/1243 EO OKL/bj	Vår ref.: 2016/89	Saksbehandler Kristin Storvik	Dato 24.5.2016
---	-----------------------------	---	--------------------------

Høringsvar – Evalueringen av offentleglova

Norsk Polarinstittutt får relativt få innsynskrav og har derfor ikke synspunkter på evalueringsrapporten. Vi vil imidlertid benytte anledningen til å komme med et innspill til eventuelle behov for lov- eller forskriftsendringer, som det også åpnes for i høringen.

Frem til ikrafttredelsen av offentlighetsloven i 2009 var det mulig å unnta dokumenter som gjaldt forvaltningens forskningsprosjekter fra innsyn, jf. forskrift av 14. februar 1986 nr. 351 punkt V nr. 1. Denne forskriften er nå opphevet, og bestemmelsen er så lang at vi kan se ikke videreført på annen måte.

Spørsmålet ble behandlet i NOU 2003:30 Ny offentlighetslov kapittel 13. Utvalget mente det burde være mulighet for å unnta både opplysninger som ble gitt i forbindelse med saker som gjaldt søknader om offentlige forskningsmidler og opplysninger som gjaldt forvaltningens egen forskningsvirksomhet. Utvalget foreslo at dette lovteknisk ble løst gjennom taushetspliktsbestemmelsene, ved at det ble gitt tilføyelse i forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 som omfattet begge disse tilfellene. Derved ville opplysningene være unntatt fra innsyn gjennom offentlighetslovens unntak for taushetsbelagte opplysninger.

Forslaget ble fulgt opp i Ot.prp.nr.13 (2008-2009) kapittel 5. Departementet sluttet seg til utvalgets syn om at det burde gis unntak for opplysninger om forskningsidéer og forskningsprosjekt også for forskningsopplysninger som ikke har økonomisk verdi. Imidlertid mente departementet at dette burde reguleres i en egen unntaksbestemmelse i offentlighetsloven. Departementet foreslo derfor et unntak for opplysninger om forskningsidéer og forskningsprosjekt i saker som gjelder økonomisk støtte eller rådgivning fra det offentlige i forbindelse med forskningsprosjekt. Dette er nå bestemmelsen i offentlighetsloven § 26 fjerde ledd. Det fremgår ikke av proposisjonen hvorfor forslaget om unntak for opplysninger som gjelder forvaltningens egen forskningsvirksomhet ikke ble fulgt opp.

For statlige forskningsinstitusjoner som Norsk Polarinstittutt betyr dette at vi vil måtte gi innsyn i alle opplysninger i våre forskningsprosjekter på et hvert stadium i prosjektet, bortsett fra de opplysningene som gis i forbindelse med søknader om midler til Forskningsrådet og andre offentlige finansieringskilder. I tillegg til forskningsidéer vil retten til innsyn, på grunn av

offentliglovens vide dokumentbegrep, også bl.a. gjelde data som er samlet inn i forskningsprosjektene. Våre forskere samler jevnlig inn store mengder data, som senere bearbeides og brukes som grunnlag for vitenskapelige artikler. Vi anser det svært uheldig at andre skal få tilgang til data som er samlet inn i våre prosjekter før våre egne forskere har fått mulighet til å benytte disse dataene i egen publisering.

Vi viser også til NOU 2003:30 punkt 13.4.1.1:

Klimaet i forskningsmiljøene har hardnet betraktelig de siste årene, både nasjonalt og internasjonalt. Det er et stort problem at det forekommer omfattende tyverier forskere imellom. Det er behov for å demme opp for den uberettigede tilegnelse av åndsverk som finner sted, og en viss innsnevring av innsynsadgangen etter offentlighetsloven og forvaltningsloven kan bidra til dette. Utvalget er også av den oppfatning at hensynet til beskyttelse av forskeres utvikling av ideer skal ivaretas i like stor grad for grunnforskning som for næringsforskning. Når man etter gjeldende rett har plikt/adgang til å unnta forskningsopplysninger av kommersiell karakter, bør unntakshjemlene utvides til også å omfatte forskning uten direkte økonomisk verdi. Faren for å skade en forskers anseelse og videre karriere bør veie like tungt som faren for økonomisk tap. Endelig mener utvalget at de som forsker med offentlige midler, ikke bør utsettes for større risiko for tyveri og plagiering enn privatfinansiert forskning.

Det fremstår som en uheldig forskjellsbehandling at hvem som helst kan kreve innsyn i opplysninger i forskningsprosjekter hos statlige forskningsinstitusjoner, mens disse opplysningene kan vernes hos private forskningsinstitusjoner.

Norsk Polarinstitutt har en åpen datapolitikk, og alle data som eies av oss gjøres åpent og kostnadsfritt tilgjengelig i vårt datasenter. Men slik aktiv tilgjengeliggjøring kan utsettes i påvente av vitenskapelig publisering. Hittil har vi ikke mottatt innsynskrav der denne problemstillingen er kommet på spissen.

Manglende mulighet til unntak fra offentlighet kan også skape utfordringer i samarbeidsprosjekter der data deles mellom samarbeidspartene og vi mottar data fra en institusjon som ikke er underlagt offentlighetsloven, og der dataene ikke er av en slik art at de anses underlagt taushetsplikt – noe de som regel ikke vil være for den type forskning Norsk Polarinstitutt utfører. Blant annet vil det være problematisk å inngå samarbeidsavtaler som inkluderer deling av data innenfor samarbeidsprosjektet dersom samarbeidspartneren krever at slik deling skal skje på vilkår av at data ikke viderefremmes til andre.

Vi oppfordrer departementet til å vurdere om den tidligere bestemmelsen som ga mulighet til å gjøre unntak fra offentlighet for opplysninger i forvaltningens forskningsprosjekter kan gjeninnføres, f.eks. ved at den tas inn i offentlighetsloven § 26.

Med vennlig hilsen

Ingrid Berthinussen
avdelingsdirektør

Kristin Storvik
seniorrådgiver

Dette brevet er signert elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.